

Однос уметности и политике вероватно спада у најконтроверзније и најизазовније друштвено и цивилизацијско питање. Не може се порећи чињеница да су се политика и уметност увек прожимали, али и жестоко сукобљавали. Уметност је пре свега израз људске индивидуалности, креативности и тежње да се човеково стваралаштво оваплоћује изван идеолошких и политичких пројеката.

Отворена дилема је да ли уметност може постојати изван утицаја политике. Сигурно је да не може, али је изузетно важно како се и у којој мери остварује тај утицај. Недавно је одржана прва конференција групе „Радници у култури“ (РУК), а главна тема је била посвећена ставу да уметност јесте политика. Ова политичка група је очигледно настала као одговор на насилно затварање изложбе савремене уметности Приштине, и њено политичко и идеолошко опредељење огледа се пре свега у резолутној тврдњи да је у савременој уметности укинута политички простор и спроведена забрана мишљења и слободног изражавања.

Овако конципиране тврдње немају никакво утемељење у савременом уметничком животу у Србији. Слобода мишљења и уметничког изражавања освојена је кроз тешке политичке борбе и данас се не доводи у питање. Зато овакве идеолошке дисквалификације „Радника у култури“ спадају у домен анахроне политичке праксе која се везује за оловна времена у којима је владала једна и неприкосновена идеолошка матрица и политичка концепција.

Очигледан је жал ове политичке групације када се могло идеолошки процењивати и дискредитовати стваралаштво и политички неподобни културни подухвати. При томе, овакве оцене нису поткрепљене ниједним озбиљним аргументом, који за овај тип идеолошких радника и нису потребни, пресудна је вера у одређену политику која креира и простор уметности. Једино ако је за „Раднике у култури“ прекидање изложбе уметника из Приштине довољан доказ за заиста невероватну тврдњу да је у савременој српској уметности спроведена забрана мишљења и слободног изражавања.

Вероватно би овим политичким радницима требало да верујемо на реч и да им обезбедимо што шири политички простор за идеолошко арбитражање. Готово је незамислив и спада у сферу својеврсног идеолошког времеплова њихов став да су уметност и политика неодвојиви и да би уметност и културу требало вратити у челични загрљај политике. Само се не каже коју то политику треба вратити, вероватно ону коју су они већ осмислили у својим идеолошким ћелијама.

Оваквим ставовима се придружио историчар уметности Дејан Сретеновић, оценивши да је инцидент око затварања приштинске изложбе јасан и непорецив показатељ да ниједан затворени галеријски простор више није гарантован, него је реч о измаштаном месту слободе уметничког изражавања. Оваква оцена је више него апсурдна, будући да се само у Београду свакодневно отварају квалитетне ликовне изложбе и културне манифестације, вероватно је проблем што оне немају идеолошку и политичку дозволу коју би им издавали „Радници у култури“.

На овој расправи није се заобишло ни питање цензуре, а могло се – што је ретко у нашој новијој културној историји – чути да неко добровољно захтева цензуру, и то цензуру која би била спроведена по принципима неке нове културне револуције оличене у идеолошким постулатима ових делатника. На једном од посебних панела постављено је питање како говорити слободно када је забрана говора неформална и долази из институција кроз евалуацију или са улица као насиље, све уз прећутну подршку државе.

Да овај идеолошки карусел буде још чудноватији побринуо се помоћник министра за културу Бранислав Димитријевић, који на овој „О-РУК“ конференцији није рекао да ли даје прећутну подршку оваквим непримереним и неаргументованим идеолошким дисквалификацијама. Али зато Димитријевић није пропустио да каже да је кључни симптом овог друштва кривица жртве, што значи да жртва постаје одговорна за насиље. Најмање што очекујемо од високо позиционираног државног представника је да брани дигнитет државне и културне политике коју заступа, а не да се на овако приземан начин додворава идеолошким и политичким истомишљеницима.

Расправа „Радника у култури“ доживела је свој идеолошки климакс у ставовима театролога Ивана Меденице, који је у маниру прекаљених идеолошких и политичких комесара указао на идејну дезоријентацију у већини наших позоришта, у којима је могуће остварити само посредно друштвено ангажоване пројекте. Заиста је разочаравајуће да неко у данашњем времену оживљава и практикује овакав искључиви идеолошки говор испољен у заборављеним постулатима – идејна оријентација, друштвено ангажовање уметности, идеолошко реаговање у датом друштвеном тренутку. За Меденицу је

Радници у култури и нова културна револуција

Пише: Маринко М. Вучинић
четвртак, 29 мај 2008 12:00

малограђански алиби да не треба мешати политику са уметношћу, и он то отворено и чини јер у својој расправи као предани идеолошки радник у култури указује на идејну дезоријентацију у представи „Тартиф“.

Сличан метод користи и Милена Драгићевић-Шешић, оцењујући да је програм Дома културе пример шизофрене културне политике. Зар није прави израз политичке шизофреније и отвореног лицемерства да специјални саветник министра културе и не покушава да брани културну политику коју је она у великој мери креирала и у којој је слобода уметности, деполитизација и деидеологизација културе једно од суштинских опредељења? Очигледно је да само у нашим конфузним политичким приликама могу деловати овако подељене личности и представници државе.

Конференција „Радника у култури“ прави је пример готово сабласних идеолошких реликата и настојања да се промовише нова културна револуција у нашем друштву. Сва срећа, њихови правоверни идеолошки покушаји остаће само жалосна фарса и још једно сведочанство о политичкој недоследности и одсуству смисла за реално сагледавање односа политике и културе.

14. мај 2008.